

STATSMINISTEREN

Oslo, 16. desember 2022

Kontroll- og konstitusjonskomitéen
Stortinget
0026 Oslo

Svar på brev fra komitéen vedr. regjeringens håndtering av anmodninger ifm. krigen i Ukraina

Jeg viser til spørsmål fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité 6. desember 2022.

1. I hvilken grad har Statsministerens kontor vært involvert i koordineringen av behandlingen og responsen på bistandsanmodninger fra Ukraina?

Statsministerens kontor bistår statsministeren i å lede og samordne arbeidet i regjeringen og i regjeringens sikkerhetsutvalg (RSU). En ikke ubetydelig del av dette arbeidet har den senere tiden vært knyttet til håndtering av den sikkerhetspolitiske situasjonen og utfordringene den gir, både nasjonalt og internasjonalt.

Regjeringen og/eller RSU har behandlet en rekke spørsmål om hvordan Norge best kan bistå Ukraina. Herunder er det fortløpende behandlet spørsmål om donasjon av ulike typer forsvarsmateriell, med utgangspunkt i de behov Ukraina har gitt uttrykk for. Så langt har Norge gitt eller vedtatt å gi militær støtte til en økonomisk verdi av om lag 5,6 milliarder kroner.

Videre har Norge så langt støttet eller vedtatt å støtte Ukraina med om lag 8,3 milliarder kroner i sivil og humanitær støtte. Statsministerens kontor har bistått regjeringen og arbeidet opp mot berørte departementer i flere saker om den nærmere innretningen av disse bevilgningene. Et eksempel er beslutningen om at 2,0 milliarder kroner skal benyttes til innkjøp av gass til Ukraina – et svar på at Ukraina har bedt Norge om å ta en lederrolle for å sikre tilgangen på energi.

Et annet eksempel på at Statsministerens kontor har vært involvert, er beslutningen om å prioritere 1,0 milliard kroner til å reparere strømforsyning og annen infrastruktur i Ukraina etter Russlands bombing av sivile mål.

Selv om regjeringen/RSU har vært tett involvert i en rekke saker om bistand til Ukraina, er det også flere konkrete bistandsanmodninger som etter en alminnelig arbeidsfordeling er håndtert av de enkelte departementene. I hvilken grad Statsministerens kontor var involvert i og/eller når jeg ble kjent med de konkrete sakene nevnt i spørsmål 3-5, kommer jeg tilbake til under de respektive spørsmålene.

2. Hvorfor ble det ikke opprettet et lederdepartement som fikk det overordnede ansvaret for koordineringen av responsen på bistandsanmodninger fra Ukraina.

Jeg forstår spørsmålet dithen at det bes om en begrunnelse for hvorfor det ikke har blitt opprettet et lederdepartement i samfunnssikkerhetsinstruksens forstand (forskrift nr. 1349, datert 1. september 2017). Et lederdepartement etter samfunnssikkerhetsinstruksen kan typisk nedsettes i større nasjonale kriser der det er hensiktsmessig. Instruksen punkt VIII bokstavene a-m) inneholder en nærmere angivelse av de oppgaver som normalt vil kunne tilligge et lederdepartement. Regjeringen har vurdert at bistandsanmodningene fra Ukraina ikke utgjør en slik krise, og at situasjonen heller ikke har utløst et behov for å løse oppgaver som normalt tilligger et lederdepartement.

Når det er sagt, følger det allerede av den ordinære organiseringen av regjeringens og departementsfelleskapets arbeid at det alltid vil være et hovedansvarlig departement for en gitt sak, eller for bestemte deler av en sak.

Min vurdering har vært og er at håndteringen av krigen og den endrede sikkerhetssituasjonen, herunder håndteringen av bistandsanmodninger, best kan ivaretas gjennom den ordinære organiseringen. Det innebærer at de enkelte departementene håndterer bistandsanmodninger som faller inn under deres konstitusjonelle ansvarsområde, og selv sørger for nødvendig koordinering med berørte departementer.

Eksempelvis har Utenriksdepartementet et hovedansvar for sivil og humanitær bistand til Ukraina, mens Forsvarsdepartementet er hovedansvarlig for militær støtte til Ukraina. Justis- og beredskapsdepartementet er ansvarlig for blant annet håndteringen av mottak av fordrevne personer fra Ukraina, mens Helse- og omsorgsdepartementet er ansvarlig for medisinsk oppfølging og behandling av ukrainske pasienter i Norge, både sivile og militært personell.

Den nærmere grensedragningen i det enkelte tilfellet avklares i utgangspunktet mellom berørte departementer.

Saker av viktighet skal behandles i regjering. Hvilke spørsmål som i det enkelte tilfellet løftes til regjering, og hvilke som er best håndtert på et lavere nivå, vil måtte være gjenstand for en skjønnsmessig vurdering. Som nevnt i svar på spørsmål 1, har en rekke saker om bistand til Ukraina – både militær og sivil støtte – vært behandlet i regjering/RSU.

På meget kort tid har vi kanalisert en av de største bistandsstrømmene vi har til noe enkeltland, samtidig som Ukraina er i krig. Dette inkluderer bruk av enkelte nye bistandskanaler og bistandsformer som ikke er benyttet før, eller på dette nivået. I tillegg kommer den militære støtten til Ukraina, som både har reist prinsipielle og operative problemstillinger Norge ikke har måttet ta stilling til før. Min opplevelse er at arbeidet med bistand til Ukraina, herunder håndteringen av konkrete bistandsanmodninger, har vært hensiktsmessig organisert og godt koordinert mellom berørte departementer og i regjering.

3. Var statsministeren orientert og/eller involvert i vurderingen av om Norge skulle ta imot sårede ukrainske soldater? Det bes om en redegjørelse for statsministerens kjennskap til saken og involvering i perioden fra 23. april til og med 31. mai.

Norge mottok 23. april en anmodning fra ukrainske myndigheter om å bistå med evakuering av sårede soldater. Fram til dette tidspunktet hadde Norge kun evakuert sivile pasienter fra Ukraina.

Medisinsk evakuering av sårede ukrainske soldater reiser, som omtalt i blant annet justis- og beredskapsministerens brev til Kontroll- og konstitusjonskomiteen av 27. oktober, en rekke problemstillinger. Samtlige problemstillinger i denne saken ble vurdert samlet og i et tett samarbeid mellom Forsvarsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Utenriksdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Jeg var gjennom siste del av mai orientert om dette arbeidet.

Norge hadde ikke erfaring med å ta imot sårede soldater for medisinsk behandling fra en pågående konflikt. Det var derfor viktig å få vurdert de ulike sidene ved dette på en grundig måte med tanke på regelverk, finansiering og praktisk oppfølging. Den 31. mai ble det besluttet og kommunisert ut at Norge skulle ta imot sårede ukrainske soldater. Vi var da land nummer syv i rekken som ga et slikt tilbud.

4. *Var statsministeren orientert og/eller involvert i vurderingen av om Norge skulle gi forsikringer om gratis helsebehandling for sårede ukrainske soldater? Det bes om en redegjørelse for statsministerens kjennskap til saken og involvering i perioden fra 5. juli til 16. september.*

Se svar på spørsmål 5 under.

5. *På hvilket tidspunkt ble statsministeren klar over at Norge ikke la inn tilbud om å evakuere sårede soldater på grunn av saksbehandlingen av forespørselen fra Ukraina 5. juli.?*

Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Utenriksdepartementet ble 5. juli 2022 gjort kjent med at Ukraina hadde stilt nye krav til mottakerland i forbindelse med medisinsk evakuering av sårede soldater. Det ble blant annet stilt krav om at det skulle gis informasjon om behandlingssted og pasientopplysninger, og det ble bedt om en garanti for at all helsebehandling skulle være gratis for soldatene. I tillegg ble det presisert fra Ukrainas side at militære pasienter ikke hadde anledning til å søke asyl i forbindelse med helsebehandling i et annet land.

I påvente av at saken skulle avklares, la ikke Nasjonalt koordineringssenter for medisinsk evakuering fra Ukraina (NKS) inn nye tilbud til sårede soldater etter 5. juli.

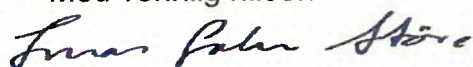
Jeg ble gjort kjent med saken 12. september. NKS startet opp igjen med å vurdere og legge inn tilbud til bistandsanmodninger for sårede soldater 16. september. For øvrige pasientgrupper fra Ukraina ble det i hele denne perioden gitt tilbud om behandling basert på en medisinskfaglig vurdering og tilgjengelig kapasitet i spesialisthelsetjenesten. Den kapasiteten spesialisthelsetjenesten hadde tilgjengelig til mottak av ukrainske pasienter, uavhengig av pasientgruppe, ble på denne måten utnyttet. Norge avlastet dermed det ukrainske helsevesenet også i denne perioden.

Saksbehandlingstiden for avklaring av helsehjelp til ukrainske soldater etter 5. juli var for lang. Jeg er derfor glad for at helse- og omsorgsministeren har gjennomført en full gjennomgang av ressursbruk, saksbehandlingsrutiner og informasjonshåndtering i alle saker som berører helsesrelatert bistand til Ukraina, jf. svaret til komiteen av 27. oktober 2022.

Jeg vil likevel understreke at Norge helt siden krigen brøt ut har vært en sentral bidragsyter i EUs ordning for sivil beredskap, herunder medevac-ordningen. Den 15. desember var det blitt hentet ut 1644 pasienter gjennom denne ordningen. Norge har tatt imot 138 av disse pasientene til behandling på norske sykehus, og er blant de landene som mottar flest pasienter.

I tillegg har Norge ved bruk av Forsvarets avtale med SAS siden i sommer stått for evakueringstransporten av over halvparten av alle pasientene som har fått medisinsk behandling gjennom UCPM. Totalt har Norge transportert 583 pasienter og mange av deres pårørende.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink, reading "Jonas Gahr Støre". The signature is written in a cursive, flowing style.

Jonas Gahr Støre